

zanjeli nego onoliko mlika koliko im preostajše iza kako bi namirivali domaće potrebe dotičnih predjela, što je bilo prem malo da ih uzdrži. Nit su stvari krenule na bolje kad su Zadruge, primajući na se cijelo poslovanje, udarile cieniu od 5 do 5½ n. za svaku litru mlika donešena u mljekarnicu, koja je cijena još viška, jer iziskuje neprestanu radnju za cijelu godinu barem od 4 do 5 hl mlika na dan, da se uzmogne prodajom namiriti trošak dotičnih proizvoda ma koliko dobrih i savršenih.

Dok se dakle ne budu podigle prilike poljodjelske u obće, i dok gojenje mljekulja ne bude razboritije i ne bude dobilo veću znamenitost povećanjem krava, čiji broj danas dopire do kakvih 22.000, dotično 32.000 sa junicama, neće biti moguće po mom mnjenju podati znatni pokret pravom mljekarskom obrtu u velikom, osnivanu na izradjivanju kravljeg mlika u osobitim mljekarnicama. Treba nastojati ipak da se priredi zemljište sa zdravom praktičnom poukom, uporavljjuć mjere što sam predložio za gojenje tla, za intenzivno gojenje krmnih bilina i za poboljšanje stoke; a netom bi se amo tamo, u boljim središtima za gojenje, imala razviti mogućnost uspjeha, ne zakasnuti ni časa sa podignućem mljekarnica, po mogućnosti društvenih, pa se makar, za nekoliko godina uza se, uzeli na se sasvim troškovi poslovanja, pošto su mljekarnice najupravnije i najdjelatnije potaknuće za poboljšanje poljodjelstva, ustanovljujuć uporabu racionalniju krmnih bilina; razvitkom naime i usavršenjem mljekarskog obrta napreduje stočarstvo zbog većih koristi koje proizlaze, te zatim naravno, nastaje djelomična promjena u gojenju polja u korist livadarstva, osobito umjetnih livada, promjena, koja bi bila za pokrajinu, kako smo vidjeli, prava blagodat, i pogledom na ručnu snagu koje ima uvijek manje, i koja zahtjeva da bude obilato plaćena.

Zavedenje mljekarnica u nekim predjelima moglo bi biti u velike olahkoćeno, kad bi se uzeo u obzir i mlieko ovaca, koje pomješano sa kravijim daje izvrstan sir, kojemu se više puta dađe prednost napram onim skroz ovčijim. Istinabog da mljekarnica, koja bi se nahodila u jednom zagorskom selu nebi mogla puno računati na mlieko ovaca, u koliko je, kako je poznato, pravo doba muženja za vunjad od prvih dana svibnja do rujna mjeseca a po mjestima, polovicom ili koncem lipnja oveci broj ovaca ostavlja sela te idje na pašu u Hrvatskoj ili Bosni i Hercegovini, ili na Biokovo gdje ostaje do polovice kolovoza; svim tim mislim da bilo koristno ustanovljenje ne samo mljekarnica koje bi bile opredjeljene za izradjivanje mlika kravijeg, pomješana sa ovčijim, već i takovih kojima bi bilo na raspoloženje samog ovčijeg mlika u mjesecima svibnja i lipnja, kad bi naravno, kroz ovo